

Debat · Miljø & Klima | Læsetid 6 min.

Landbruget – stort klimaproblem eller væsentlig del af løsningen?

DEBAT

Dansk landbrug kan blive en del af klimaløsningen. Foto: Pixabay

Erik Christensen
11.06.2024

MILJØ // KOMMENTAR – I den igangværende landbrugsdebat er mange enige om, at landbruget er en af de store klimasyndere. Og tallene taler deres klare sprog: Danmark er det mest intensivt dyrkede landbrugsland i Europa med mindst vild natur, og knap en tredjedel af udledningerne af drivhusgasserne kommer fra landbruget. Hvordan kan vi i stedet gøre det til en del af løsningen, spørger Erik Christensen.

Dette indlæg er udtryk for skribentens holdning. Alle holdninger, som kan udtrykkes inden for straffelovens og presseetikens rammer, er velkomne, og du kan også sende os din mening her.

Med den klimaplan, regeringen har lagt for, hvad der skal nås inden 2030, har man foreslået en lang række foranstaltninger for at nedbringe udslippet. Man er allerede i gang med at gennemføre en række tiltag, og nogle af de centrale er udtagning af stofrige lavbundsjorde og en skovrejsning.

Derudover sætter man på en lang række teknologiske fornyelser vedrørende groingshåndtering, anvendelse af føde- og nye sorter og ny teknologi i det, man kalder præcisionslandbrug. Det store punkt, man diskuterer i øjeblikket, er indførelsen af en CO₂-afgift – og størrelsen af den.

“**Hvad nytter det, at man begrænser landbrugets udledninger og omfang, hvis man stadig bliver ved at behandle landbrugsjorden forkert?**”

I spørgsmålet om, hvordan man skal omstille landbruget mere klima- og miljøvenligt, har der hovedsageligt været et fokus på udvikling af nye teknologier. Desuden er debatten næsten udelukkende blevet en diskussion om tal, procenter og udledninger.

Behov for en ny landbrugspraksis med jorden

Nogle få har i de sidste år sagt, at der er noget helt galt ved selve den måde, vi behandler landbrugsjorden på. Vi har ikke en tilstrækkelig forståelse af livet i jorden omkring jordens frugtbarhed, og derfor udpiner vi den. De fleste jorde har et for lavt kulstofindhold. Det største landbrugsproblem er, hvorledes vi kan sikre, at jorden til stadighed er frugtbar?

Det er den diagnose, som stilles af tilhængerne af et regenerativt landbrug. For hvad nytter det, at man begrænser landbrugsjords udledning og omfang, hvis man stadig bliver ved at behandle landbrugsjorden forkert?

Hvis man derimod begynder at forstå livet i jorden og behandle den således, at der skabes mere humus i jorden, og der skete mindre udvaskning af kvælstof, ville landbruget kunne blive en væsentlig del af løsningen af klimaproblemet.

I dag dyrkes 90 procent af landbrugsarealet konventionelt og cirka syv procent økologisk ved brug af færre sprøjtemidler. Men meget få ved, at der i de sidste 10 år langsomt er udviklet en helt ny form for landbrugsdyrkning, som man kalder regenerativt landbrug.

Det bygger på en minimal jordbearbejdning, konstant plantedecke og varierede afgrøder, der understøtter det mikrobielle jordbundslev samt integrerer husdyr på græs i dyrkningen. Regenerativt landbrug er landbrug, som genskaber, opbygger og forbedrer jordens nuværende tilstand. Det handler især om livet i jorden, som er enormt vigtigt for planter og dyr.

Problemer i det konventionelle og økologiske landbrug

Vi har i de sidste 30 år oplevet en økologisk bølge – også i landbruget, hvor et økologisk landbrug er blevet udviklet. Det er især karakteriseret ved ikke at bruge kunstgødning og pesticider og leve op til en række regler bl.a. om dyrevelfærd.

I den store aftale om grøn omstilling af dansk landbrug fra 2021 blev man enige om, at der skulle ske en fordobling af arealet til økologisk dyrkning inden 2030. For mange er det blevet anset for alternativt til det konventionelle landbrug. Men det har vist sig også at indeholde en række problemer særligt vedrørende jordbearbejdning og brug af gylle.

Heroverfor står så udviklingen af den nye type af landbrug, det regenerative landbrug i de sidste 10 år. Man har fundet ud af, at det ikke bare gælder om at udvikle et bæredygtigt landbrug, at konservere, men om at genopbygge og regenerere jorden.

I det traditionelle landbrug har man brugt sprøjtemidler, kunstgødning og plov. Det har hæmmet mikrolivet og dræbt svampene. Brug af fungicider (en svampgift) og Roundup glyphosat har slået svampene og mikroorganismerne ihjel.

Brugen af særlige typer sprøjtemidler har længe været et omdiskuteret emne i dansk landbrug. Foto: Pixabay

Desuden har plejning skadet mikroorganismerne og især slået svampelyfterne i stykker. Samtidig har den nitratgodede jord ikke motiveret planterne til at samarbejde med svampene.

I det konventionelle og det økologiske landbrug har man fokuseret på næringsstoffer i stedet for på opbygning af en sund og levende jord. De konventionelle har fået næringsstoffet fra kunstgødning, og økologer fra svine- og kvæggylle.

Problemet i det bestående landbrug er, at jorden har et lavt kulstofindhold, den er udpint. Humusprocenter ligger på 1-3 procent, hvor den burde ligge på 5 procent.

Hvad sker der i det regenerative landbrug?

I det regenerative landbrug gælder det derimod om at opbygge jordens frugtbarhed, øge organisk kulstof og humusindholdet i jorden og gøre mikrolivet med bakterier og svampe mere mangfoldigt.

Mikroorganismer er afgørende for opbygning af kulstof i jorden. Svampene udskiller stoffet glomalin, som udgør en tredjedel af jordens kulstofindhold. Derfor skal man have en god bakterie-svampbalance, når man skal opbygge en kulstofreserve.

De regenerative landbrugere siger, at man skal glemme at koncentrere sig om kvælstof i processen og i stedet se på kulstofflannelsen. Det afgørende er skabelsen af atmosfærisk kulstof til frugtbar muld – at det er fotosyntesen og sukkordannelsen, som er det centrale punkt.

Man skal optimere den måde, lyset høstes af planterne og siden optages i jorden, og det er derfor, de to pionerer i den regenerative landbrugsbevægelse Sofie Isager Ahl og Silke Skovgaard kalder deres nye bog om det regenerative landbrug *Lysbønder. Samtaler om genopbygningen af jorden i Danmark*.

Effekterne af en levende og mere kulstofholdig jord vil også have videre virkninger. Det vil gøre, at jorden bliver bedre til at holde på vand og næringsstoffer og mere tolerant over for tørre somre og de lange fugtige vintre – og mindre sårbar over for sygdomme

Stigende interesse for regenerativt landbrug

Den regenerative landbrugsbevægelse er helt ny. I Danmark startede foreningen Regenerativt Landbrug i 2020, og Den Regenerative Jordbrugsskole i Ringsted startede i 2022, sideløbende med nogle ERF-grupper, hvor personer med samme arbejds- og interesseområde mødes og udveksler erfaringer.

Det interessante er imidlertid, at mange forskellige kredse og organisationer i det etablerede landbrug er begyndt at snakke om og henviser til regenerativt landbrug som en ny måde at drive landbrug. Det gælder både Landbrug & Fødevarer, SEGES, Landsbladet og Effektivt Landbrug, der har omtalt og henvist til regenerativt landbrug.

Mange troede først, at regenerativt landbrug kun var noget for småskalabrug. Men det har allerede vist sig at være for alle størrelser af landbrug. Yderligere interessant er det, at de store fødevarer virksomheder og bryggerier har vist interesse for det regenerative landbrug.

Det gælder eksempelvis Nestlé, Arla og Carlsberg, og det var derfor bemærkelsesværdigt, at Carlsbergs direktør, Jacob Aarup-Andersen, i Jyllands-Posten (27.5.2024) advarede dansk landbrug midt under forhandlingerne i Grøn trepart for landbruget mod, at de i deres kamp mod en CO₂-afgift risikerede at miste muligheden for at gøre den grønne omstilling i landbruget til en gylden forretning.

Carlsberg har allerede udpeget udviklingen af et regenerativt landbrug som en af nøglerne til at sænke sit CO₂-aftryk i leverandørkæden og samtidig sikre biodiversiteten. Virksomheden har nemlig allerede besluttet, at 30 procent af bryggeriets råvarer skal komme fra regenerativt landbrug i 2030.

Det regenerative landbrugs fremtid

Med de seneste meldinger fra Carlsberg til de igangværende landbrugsforhandlinger i den grønne trepart var det måske ikke usandsynligt, at presset for en fornyelse af landbruget i retning af de regenerative principper kommer fra en alliance mellem Danmarks Naturfredningsforening og Dansk Industri.

Her ville landbruget have vanskeligt ved at modsætte sig, at en stor del af det omstillingstilskud, som tilføres landbruget, skal bruges til udviklingen af det regenerative landbrug.

Det bliver spændene at se, hvordan den stigende interesse både i bunden og i toppen af samfundet i den nye regenerative jordbrugsbevægelse og blandt nogle af industriens store virksomheder vil udvikle sig både vedrørende udbredelsen og opfattelsen af det regenerative landbrug.

Vil der langsomt udkrystallisere sig forskellige opfattelser, paradigmer for, hvad regenerativt landbrug egentlig er?

I det manifest, som bogen *Lysbønder* udgør for den regenerative jordbrugsbevægelse, understreges det, at der stadig er mange ting vedrørende den levende jords mekanismer, som vi ikke forstår.

Man kunne forestille sig, at det etablerede landbrug og de store virksomheder hurtigt vil udvikle et nyt teknologisk koncept, mens græsrodsbevægelsen vil videreudvikle et mere værdimæssigt åbent koncept og forbinde det med andre dimensioner i landbrugspolitikken.

Hvor hurtigt vil det regenerative landbrugskoncept slå igennem? Og hvor betydningsfuldt vil det blive i klimapolitikken? Ifølge pionererne i den regenerative jordbrugsbevægelse tager det flere år, før man har bygget muld og frugtbarhed op i jorden.

En rapport fra Boston Consulting Group (BCG) anslår, at regenerativt landbrug potentielt kan reducere Danmarks udledning af drivhusgasser med fire megaton om året fra 2035 til 2040. Det er ud fra et scenarie, hvor 73 procent af den konventionelle landbrugsjord dyrkes regenerativt. (Børsen 13. februar 2024)

Nyt natur- og menneskesyn

Den store interesse for de nye principper i den regenerative landbrugspraksis kan ses som udtryk for en meget positiv ændring i vores syn på naturen.

De sidste ti år har budt på omfattende ny viden om, hvorledes bakterier og mikroorganismer har meget stor betydning for menneskers og planters sundhed, blandt andet hvordan tarmbakterier er afgørende for menneskets psykiske sundhed.

Vi har også fået større forståelse for, hvorledes mikroorganismer og svampes funktioner omkring planternes rodnethar betydning for kulstoflannelsen og jordens frugtbarhed.

I landbruget udtrykker det et skifte fra et mekanisk ingeniør-paradigme, hvor jorden hovedsageligt ses som et vækstmedie i en input-output-model, til en biologisk model, hvor planterne, jorden og mikroorganismerne ses som en samlet organisme.

Hvor Danmark i dag på en række dimensioner fremstår som et fremtredende landbrugsland på den dårlige måde, ville vi i det kommende år kunne fremstå som et nyt landbrugsland på den gode måde – hvis de regenerative landbrugsprincipper hurtigt vinder indpas.

jord   kommentar   landbrug   regenerativt landbrug

Erik Christensen
Cand.scient.pol.Erik Christensen (1945) er opvokset i Bløvtrod i Nordjylland og har læst Statskundskab ved Aarhus Universitet. Han er tidligere lektor i samfundsfag på Aalborg Universitet, hvor han har undervist i politisk filosofi. Erik...

Modtag POV Weekend, følg os på Facebook – eller bliv medlem!

Hold dig opdateret med ugens væsentligste analyser, anmeldelser og essays i **POV Weekend** – hver fredag morgen. Det er gratis, og du kan tilmelde dig her

Ja tak, send mig POV Weekend

POV er et åbent og uafhængigt dansk non-profit medie.

Har du mulighed for at bidrage til vores arbejde? Bliv medlem her

25 kr./md.

50 kr./md.

100 kr./md.

Relaterede artikler

Birthe Linddal Jeppesen
Grøn omstilling kræver radikale løsninger
11.06.2024 | Grøn · Miljø & Klima

Lars Zbinden Hansen
Kære politikere: Hvorfor ikke spørge danskere i Afrika, når I lægger strategier for – ja, Afrika?
30.05.2024 | Afrika · Debat

Frank Korsholm
Ministerer for Det Døde Hav svigter miljøet
20.05.2024 | Indland · Politik

Hogens Pedersen & Herte Hansen
Colombia i front med miljø og klima
30.03.2023 | Miljø & Klima · Syd- og Latinoamerika

Charlotte Kirksgaard
Man kan ikke fjerne sexisme uden at se på køn
31.05.2021 | Ligestilling · Debat

Louise Karis Schultz
Sproget er ikke uskyldigt, Pernille Vermund
19.12.2019 | Debat

Overblik

TOPHISTORER
SENESTE
DEBAT
PODCAST

SPONSOREREDDE ARTIKLER

ARRANGEMENTER

POV STUDY

POV International

OM POV
REDAKTION
KREBENTERNE
GÆSTESKRIBENTER
SAMARBEJDSPARTNERE
DEBATREGLER
LIV MEDLEM
COOKIES & PRIVATLV

Chefredaktion

Annegrethe Rasmussen, (ansv.) chef- og erhvervsredaktør
Alexander Meinertz, chef- og kulturredaktør
Jourhavende
Michael Bernh. digital redaktør
Jacob Gjelstrup, POV Weekend og sprog
Anne Juliette Ladegaard, redaktionschef

Frída Hei, dagredaktør

Fagredaktion

Claus Ankersen, Kulturlisten
Poul Arndal, portræt
Nano Belle, fædrevær og mad
Hans Henrik Føfner, udlænd
Dorte Jølstруп, Kunst- og filotofi
Frank Korsholm, politik
Kurt Lassen, sport
Lisbeth Liv Carlsen, undersøgende

Isabella Mielke-Rønard, litteratur

Susanne Seyers, videnskab

Mikkel Stolt, Filmredaktør

f @ in @

Copyright © 2024 · POV International